

Waarnemingen van Boomvalken *Falco subbuteo*...meestal 'ships that pass in the night'

Gerard L. Ouweneel

'Wat vond jij deze zomer van de ...' is een regelmatig gestelde vraag tussen vogelaars. Vaak informeren ze dan naar ervaringen met Boomvalken, een soort die vogelaars bezighoudt, zeker na de recente onheilsberichten. Gelet op de overheersende reactie 'viel best mee', kwam zomer 1996 voor de Hoeksche Waard en omstreken redelijk uit de bus. Doorvragend bleek het vooral om losse waarnemingen te gaan. Wat zijn zulke waarnemingen waard voor de broedvogelboekhouding?

Zomerwaarnemingen

De zomer leverde mij in 1996 29 waarnemingen van Boomvalken op, tegen 18 waarnemingen in 1995 en 23 waarnemingen in 1994. Dat zijn 70 Boomvalken in totaal, verspreid over drie jaar; hiervan waren er 46 afkomstig uit mijn vaste waarnemingsgebied in de noordelijke delta (resp. 17, 10 en 19 in 1994-96). De rest komt uit geheel Nederland, waaronder voorjaarsvogels bij Breskens en negen stuks vanuit een strategisch gelegen tuin in Maartensdijk (U.), pal tegen de bosrand.

Augustus en september staan te boek als boomvalkmaanden, iets wat blijktens Tabel 1 ook opgaat voor mijn waarnemingen (met juli als belangrijke toevoeging). Het is niet duidelijk welke waarde aan deze gegevens kan worden gehecht. De meeste waarnemingen vertonen immers overeenkomsten met Pearson's (1991) ontmoetingen met Boomvalken tussen Scandinavië en de evenaar ... een flits, snel oplopende adrenaline en de vogel is weer verdwenen: 'ships that pass in the night'.

Plaatsen waar Boomvalken kans hebben op een succesvolle jacht bieden een betere trefkans. Zo bevindt zich aan de woning van de schrijver een kleine kolonie Huiszwaluwen. Het staat wel vast dat Boomvalken zo'n vestiging feilloos in de gaten houden. Zeker in de nazomer, wanneer zich onder de Huiszwaluwen eerstejaars vogels bevinden, zijn er aanwijzingen dat ze vrijwel dagelijks poolshoogte komen nemen. De kolonie was in 1994 nog goed bezet, maar al minder in 1995.

Tot groot verdriet bleven de Huiszwaluwen in 1996 weg. Van de 17 tussen 30 april en 24 september 1994 in de noordelijke delta waargenomen Boomvalken, waren er twaalf boven of rond mijn woning, gelegen in een uitbreiding van een dorp op de Zuidhollandse klei. In het magere boomvalkjaar 1995 waren dat er twee van de tien, en in 1996 zes van de 19.

Tabel 1. Maandelijksse verdeling van toevalswaarnemingen van Boomvalken in 1994-96. *Monthly distribution of accidental observations of Hobbies in 1994-96.*

Maand <i>Month</i>	1994	1995	1996	Totaal <i>Total</i>
April <i>April</i>	1	1	1	3
Mei <i>May</i>	1	0	2	3
Juni <i>June</i>	0	0	1	1
Juli <i>July</i>	8	1	6	15
Augustus <i>August</i>	1	2	4	7
September <i>September</i>	6	6	4	16
Oktober <i>October</i>	0	0	1	1
Totaal <i>Total</i>	17	10	19	46

Parklandschap

Waar broeden de Boomvalken die ik, door verontruste Huiszwaluwen op scherp gezet, regelmatig boven Plan-Oost van Maasdam zie, soms hoog cirkelend, dan weer laag voortjakerend tussen bebouwing. Waar had die Boomvalk zijn nest die op 11 juli 1996 joeg boven Vreewijk in Rotterdam-Zuid? Of die op 13 juli boven de Griendweipolder op Tiengemeten jagende vogel? En was die Boomvalk die op 20 augustus boven de Westblaak, hartje Rotterdam, opschudding bracht onder alles wat vleugels had, een trekker of afkomstig van een in de buurt gevestigd huishouden?

Zeker is dat ze een ruime actieradius hebben (Bijlsma 1980, 1993), zodat het overbruggen van aanzienlijke afstanden voor zo'n rappe vlieger een peulenschil moet zijn. Hoe dan ook, het blijft intrigeren dat ik geen benul heb van de herkomst van de door mij deze zomer waargenomen exemplaren. De geruchten gingen dat een paartje in de weer was rond een kraaiennest op een hoogspanningsmast in het Oude Land van Strijen. Na de ervaringen in de provincie Groningen (de Boer & Koks 1996) zal in de zomer 1997 minder lichtvaardig worden omgegaan met dergelijke geruchten.

Voor de Hoeksche Waard, en trouwens voor de hele noordelijke delta, is de toekomst voor de Boomvalk in beginsel beloftevol. Het landschap wordt steeds parkachtiger, met in het kielzog daarvan een toename van broedgevallen van Buizerds, Sperwers en Haviken. Degeen die een kwart eeuw geleden had durven suggereren dat het toen nog kale polderlandschap van de noordelijke delta (Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland 1981) in 1996 onderdak zou bieden aan deze roofvogelsoorten, zou ongetwijfeld smalend voorhoofdgetik ten deel zijn gevallen. Wie waagt zich aan een voorspelling over de situatie van roofvogels in de volgende kwart eeuw?

Summary: Accidental observations of Hobbies *Falco subbuteo*: ships that pass in the night.

Compilation of non-systematically collected observations of Hobbies in The Netherlands in 1994-96 shows that Hobbies are most often observed in July through September (Table 1). It remains a mystery whether such birds imply local breeding birds, stragglers or migrants.

Literatuur

Bijlsma R. 1980. De Boomvalk. Kosmos, Amsterdam/Antwerpen.

Bijlsma R.G. 1993. Ecologische atlas van de Nederlandse roofvogels. Schuyt & Co., Haarlem.

de Boer P. & Koks B. 1996. Boomvalken *Falco subbuteo* in Groningen: hoogspanning ten top. De Takkeling 4(3): 30-43.

Pearson B. 1991. An artist on migration. HarperCollins, London.

Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland. 1981. Randstad en broedvogels. Gianotten, Tilburg.

Adres: Lijster 17, 3299 BT Maasdam.

Foto: Nest met drie jonge Boomvalken, op deze leeftijd (c. drie weken) nog niet vanaf de grond te tellen. Eemskanaal, juli 1996 (Hans Hut).